

LAPSIPERHEIDEN ARJEN TUKEMINEN

MARTTALIITTO MARTHAFÖRBUNDET

Tuloksia ja havaintoja vuoden 2013 palautteista

Petri Paju

Emma & Elias -ohjelma

tutkija

2014

Sain käyttööni **Lapsiperheiden arjen tukeminen** –hankkeen palautteita vuodelta 2013, kiitos siitä. Seuraavassa on lyhyt yhteenveto tuloksista ja havainnoista. Yhteenveto perustuu ”Ruokaseikkailu alkaa” –kurskien palautteisiin (302 kpl), kotikäyntien palautteisiin (39) ja yhteistyötahojen palautteisiin (19) ja erilliseen Marttaneuvojien kyselyyn. Päähuomio tässä kohdistuu kahteen ensiksi mainittuun aineistoon, joita kahdesta jälkimmäisestä tulevat havainnot tukevat.

Yleisiä huomioita

Marttojen kotitalousneuvonta taipuu hyvin hankkeeksi ilman, että toiminnassa olisi tehtävä kompromisseja järjestön perusidean ja arvojen suhteen. Marttojen kotitalousneuvojat pitävät yksimielisesti hanketoimintaa järjestön arvojen mukaisena ja asiakkaat yhtä yksimielisesti toimintaa hyödyllisenä.

Yleisesti ottaen erityisesti lapsiperheiden kotipalvelu on nähty toistuvasti hyvin merkittävänä mahdollisuutena auttaa lapsiperheitä oikeaan aikaan ja oikealla tavalla. Lapsiperheiden kotipalvelu on yleisessä lastensuojelukeskustelussa lähes ainoa asia, jonka hyvydestä ja tarpeellisuudesta on jonkinlainen yksimielisyys. Marttojen kotitalousneuvonta ei ole, eikä voisikaan olla, sama asia kuin kuntien tarjoama lapsiperheiden kotipalvelu. Kotiin tuodun avun merkitys on yleisellä tasolla laajasti tunnustettu.

Osallistujien palaute kaikkiaan on erinomaisen positiivista. Esimerkiksi yli 99 % vastanneista sanoo kurssista/kotikäynnistä olleen hänelle hyötyä. Verrattuna edelliseen vuoteen sanoma on pysynyt entisellään, aineistoa on hieman enemmän ja arviot hieman edellisvuottakin paremmat.

Molempien pääaineistojen kysymyksistä voidaan erottaa ns. laadunvarmistuskysymykset ja vaikutuksia koskevat kysymykset. Toiminnan välitön asiakaspalaute on erittäin positiivista, vaikutuksia arvioidessaan osallistujat ovat arvioissaan maltillisempia, joskin erittäin positiivisia myös siinä.

Toiminnan volyymit ovat pieniä ajatellen sitä, että toiminta on valtakunnallista. Martat ovat valmiiksi tunnettuja, tämä käytännössä mahdollistaa onnistumisen.

Kaikki ruokaan liittyvä on, jos ei muotia niin ainakin, esillä suosituissa ohjelmissa. Se, että ruuanlaitto on suosittua ajanvietettä ja siihen kohdistuu kiinnostusta antaa tässä käsiteltävälle hankkeelle apua ja epäilemättä myös suuntaa sitä. Samaa voi sanoa takavuosien ruokaskandaaleista (hullu lehmä ja hevosenliha, teurasjätenuggetit jne.). Villeimmät visioijat laittavat ruokaa tulevaisuudessa 3D printtereillä. Sitä odotellessa voidaan luoda katsaus perinteiseen versioon.

Palautteen antajat

Suurimman aineiston (n302), vauvanruokakurssin palautteen antaja on tyypillisesti nainen. Yli 90 % vastanneista on naisia, ja lopuistakin osalta on jäänyt sukupuoli merkitsemättä. Pieni osa palautteista on miesten tai pariskuntien täyttämiä. Suomalaisten synnyttäjien keski-ikä on hieman yli 30 vuotta. Kurseille osallistuneiden oletettava mediaani-ikä on hieman tämän alle. Ikää kysytään lomakkeella luokiteltuna. Kun vastaajat laitetaan jonoon ikäjärjestyksessä, keskimäinen lienee 28-vuotias. Vastaukset on koottu piireittäin, lomakkeissa ei ole kerätty tietoja kotipaikasta.

Kotikäyntien palautelomakkeen vastaajista (n35+4 eri lomakkeella, ei tallennettu) kaksi oli miehiä ja lisäksi kahden lomakkeen täyttämässä oli toisena täyttäjänä mies. Yhdessä ei-tallennetussa lomakkeessa on merkittynä sukupuoli (nainen) ja toisesta sen voi päätellä (nainen). Aineisto on siis käytännöllisesti katsottuna naisilta kerätty. Yksinhuoltajatalouksia on kotikäyntiaineistossa mukana 11, joista yksi

yksinhuoltajaisän talous. Yksinhuoltajien osuus on siis vajaa kolmannes, hieman suurempi kuin kahden aikuisen ja yhden lapsen perheiden ja hieman suurempi kuin yksinhuoltajatalouksien osuus kaikista perheistä valtakunnan tasolla. Perheiden keskipakko oli 3,5 henkilöä ja keskimääräinen lapsimäärä 1,8 lasta. Vastaajista 19/35 oli jo täyttänyt 30.

Neuvojen nettikyselyssä on 36 vastausta 28 henkilöltä, koska aineisto on kerätty kahdessa vaiheessa ja osa vastaajista oli mukana kyselyssä molemmilla kerroilla.

Vauvanruokakurssit

Ruokaseikkailu alkaa -kurssien palaute kerättiin yhden ja puolen sivun lomakkeella, jossa kysytään vastaajan tiedoista sukupuoli ja ikä luokiteltuna. Lisäksi kysytään, mistä vastaaja on saanut tiedon kurssista ja odotuksia kurssista (avoin). Tästä seuraavat kysymykset ovat luokiteltuja, niissä pyydetään antamaan arvosana kurssille kuudessa eri asiassa; sen jälkeen kysytään kurssin hyödyllisintä antia viiteen luokkaan (+muu) jaettuna; sen jälkeen pyydetään arvioimaan kurssin vaikutuksia perheen jaksamiseen ja hyvinvointiin kuudessa eri asiassa. Lopuksi kysytään avoimella kysymyksiä kehittämisideoita ja terveisiä.

Käytössäni oleva aineisto vastaa noin 40 % kaikista kursseille osallistuneista. Se on näin ollen suuri osa koko ajateltavissa olevasta joukosta. Toisaalta en voi arvioida sitä, poikkeavatko ne, jotka eivät ole täyttäneet palautetta jotenkin systemaattisesti palautteen antajista. Kymmenen vauvanruokakurssin vastaajan tiedot tulivat valmiina koontina, jotka purin hieman keinotekoisesti takaisin lomakkeiksi taulukkoon. Tämän käsittelyn kannalta tämä pieni erikoisuus ei aiheuta ongelmia.

Mielenkiintoista, joskaan ei yllättävää, on, että useat miesvastaajat kertoivat saaneensa tiedon kurssista vaimolta. Yksikään lähes 300 naisesta ei saanut tietoa mieheltään. Vastaajista kaksi oli alaikäisiä ja 14 oli täyttäneet 40 vuotta. Vastaajien ikäjakauma vastaa hyvin tarkkaan edellisen vuoden vastaavaa.

Tieto kurssista

Kurssista saatua tietoa kysyttiin avoimella kysymyksellä, jonka olen luokitellut jälkikäteen. Yleishavaintona tiedon kulusta voidaan sanoa, että se vaihtelee paikallisesti huomattavasti. Yksi tehokas tietoisuus seurakunnan kerhossa tai vauvaryhmässä perheentalolla voi paikallisesti olla merkittävin, jopa käytännössä ainoa tiedonkulkukanava. Valtakunnallisesti mielenkiintoisempaa on ehkä tarkastella luokiteltua muuttujaa, jossa erilaiset kahvilat, perhekerhot ja vastaavat on liitetty samaan ryhmään. Tekemäni luokittelun mukaan tietolähteet asettuvat seuraavasti:

Mistä sait tiedon	kpl	%
<i>internet (facebook tms.) muu kuin Martat sis. sähköposti</i>	32	11 %
<i>kahvila, seurakunnan kerho, perheentalo, vauvapiiri sis. ilmoitustaulu, ystävä, vaimo</i>	146	48 %
<i>lehti</i>	5	2 %
<i>marttojen oma viestintä, edellinen projekti, neuvoja tai netti</i>	18	6 %
<i>neuvola / terveydenhoitaja sis. ilmoitustaulu, sis. neuvolan perhetyö</i>	93	31 %
<i>sosiaalityöntekijä tai sosiaalityö</i>	1	0 %
<i>(tyhjä)</i>	7	2 %
		100 %

Merkittävin markkinointikanava näyttäisivät olevan erilaiset vauvaperheiden tapaamispaikat. Paikallisesti näiden sisältö vaihtelee huomattavasti, monessa lomakkeessa on nimetty tietty ryhmä, perhekahvila tai

vastaava. Useimmiten perhekunnat näyttävät liikkuvan vieläpä ryhminä; kun yksi lähtee vauvaryhmästä vauvanruokakurssille, lähtee toinenkin.

Toinen merkittävä ryhmä on neuvola, jossa ei puolestaan esiinny niin vahvaa paikallista vaihtelua. Osuus on melko korkea ottaen huomioon yleisen tason kuntayhteistyössä ja vaikeudet saada viestiä läpi peruspalveluiden perustehtävissä toimivien parissa. Yleisenä havaintona voidaan edellä olevasta tehdä, että tieto kulkee livenä. Sanomalehtien vaikutus on lähes olematon ja netin merkitys sekin hyvin rajallinen. Sosiaalityö ei ohjaa ihmisiä ruokakursseille, kotikäynneissä tilanne on toinen.

Osallistujien palautteista ei tietenkään voi päätellä, miten laajalle tieto on levinnyt. Näyttää vahvasti siltä, että pelkkä tieto ei realisoitu toiminnaksi kuin poikkeustapauksissa. Kun tieto tulee valmiiksi tunnetulta ja luotetulta taholta (kattaa osan myös netin tiedoista suljetuissa ryhmissä) ja kun mukaan lähtee kaveri, tilanne on kokonaan toinen. Tällä on merkitystä varmasti yleisemmin kuin vain Marttojen hankkeen kohdalla.

Vaikuttavuuden kannalta ei ole pelkästään hyväksi, jos toiminta tavoittaa helpoiten ja ensisijaisesti jo aktiivisia ja todennäköisesti valveutuneita (äitejä). Jos ja kun tavoitellaan suurinta mahdollista muutosta, kursseilla olisi eniten voitettavaa eineshyllyjen vakiokävijöiden parissa. Tästä asiasta ei aineisto anna myöten sanoa tämän painavammin.

Mitä odotuksia kurssilta

Kurssiin kohdistuvia odotuksia kysyttiin myös avoimella kysymyksellä. Luokittelin vastaukset itse, ei niin kovin onnistuneesti. Vastaukset muistuttavat toisaalta toisiaan niin paljon, että useisiin luokkiin jakamisessa on ongelmia joka tapauksessa. Suurin luokka odotuksissa on ”uudet ideat, reseptit ja inspiraatio” (178kpl/59 %). Tähän luokkaan olen laittanut vastaukset, joissa esiintyvät nimenomaan sellaiset sanat kuin ”uusia”, ”vinkkejä” tai ”inspiraatiota”. Heille osallistuminen on paitsi tiedon, myös inspiraation ja mielekkään seurallisen tekemisen etsintää. Tämän kanssa tulkinnanvaraisesti hieman päällekkäinen luokka ”tietoja ja neuvoja” on seuraavaksi suurin (88/29). Tähän olen luokitellut vastaukset, joissa on mainittu tiedot joko pelkästään tai liittyen lapsen allergiaan tms. Vinkkien ja tietojen välinen raja on niin häilyvä, että näiden kahden pääluokan välillä raja on sitä myös. Muutama vastaaja (3 %) on ollut liikkeellä hauskanpidon merkeissä, tuskin hekään ovat tiedonsaantia ylenkatsooneet. Loput ovat joko vastanneet, että odotuksia ei ole tai jättäneet kohdan tyhjäksi kokonaan.

Vastauksista voi lukea ruoanlaiton nykyisen aseman suosikkiohjelmien aiheena ja suosittuna puheenaiheena. Keskeisin tulos lienee se, että ruoanlaitto edes teoriassa yhdistetään hauskanpitoon ja inspiraatioon, ja että se ei ole ainakaan pelkästään emännän surkea osa, joka on hammasta purren pakko hoitaa. Vauvaperheiden kyseessä ollessa ilmeisesti halutaan vaihtelua ja hauskaa rutiineihin, jotka on hoidettava joka tapauksessa. Vastauksista on luettavissa myös halu tehdä itse ruokia ja vältellä valmisruokia, sellaista haluavat ovat varmasti osuneet juuri oikeaan paikkaan. Useammalle kuin yhdelle on jäänyt mieleen itse tehdyn ja valmissoseen makutesti.

Kurssin arvosanat

Lomakkeessa kysyttiin erikseen vastasiko kurssi odotuksia ja oliko siitä hyötyä. Kuten aiemmin todettu, kaksi vastaajaa valitsi ”ei osaa sanoa” vaihtoehdon (ml. kotikäynnit), ja loput vastasivat kyllä. Yksikään ei siis pitänyt kurssia hyödyttömänä.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan kurssia asteikolla yhdestä neljään. Arvosanojen keskiarvo olivat seuraavat:

kurssin sisältö 3,63; kurssin kesto 3,52; toteuttamistapa ja havainnollisuus 3,61; neuvonnan käytännönläheisyys 3,70; Marttojen neuvojan osaaminen 3,84; kursilla käytetty ja mukaan saatu materiaali 3,73.

Arvosanat ovat niin lähellä maksimiarvoa, että mainittavaa hajontaa niihin ei muodostu. Vastajat ovat käyttäneet lähinnä kolmosta ja nelosta, ykköstä ei lainkaan ja kakkosta alle kymmenen kysymystä kohden. Kurssipalautteet ovat varsin yhdenmukaiset edellisen vuoden arvosanojen kanssa. Ne antavat erinomaisen hyvän kuvan kurssilaisten saamasta tiedosta ja hyödystä. Toisaalta herää kysymys, onko tarpeen kerätä näin paljon asiaan liittyvää tietoa vain saadakseen saman tuloksen kuin vuotta aiemmin. Joka tapauksessa kyselyyn vastanneet ovat arvioineet kurssin olevan erittäin onnistunut. Heikoin keskiarvo on 3,52 kurssin kestosta. Nämä ”heikot” arvosanat voivat vielä johtua siitä, että yhtä iso osa pitää kurssia liian lyhyenä kuin liian pitkänä, missä tapauksessa kurssi on niin hyvän mittainen kuin se voi olla.

Eriyksen hyväksi arvioitiin neuvojan osaaminen, 250 vastaajaa 297:stä tähän kohtaan vastanneesta arvioi sen neloseksi. Kuten vuotta aiemmin, yli 40-vuotiaat olivat vielä hieman suosiollisempia arvioissaan. Tämä mahdollisesti johtuu siitä, että he osaavat antaa vielä enemmän arvoa tämänkaltaiselle toiminnalle. Miehet ovat kurssihin vähintään yhtä tyytyväisiä kuin naiset, mikä voi tietenkin selittyä jo valikoinnilla kurssille.

Nämä arvosanat ovat tavallaan kurssien laadunhallintaa.

Kurssin hyödyllisin anti

Vastaajilta kysyttiin kurssin hyödyllisintä antia luokitellusti. Kävi niin, että vaikka kysymys viittaa vain yhden kohdan nimeämiseen, monet tulivat rastineeksi useamman. Monet ovat antaneet arvosanaksi rivin nelosia ja omalla tavallaan tätä johdonmukaisesti seuraten merkinneet tärkeimmäksi anniksi kaikki vaihtoehdot. Olen tästä huolimatta kirjannut kultakin vain yhden vaihtoehdon, vaihtoehtojen keskinäistä suhdetta ainakaan merkittävästi muuttamatta.

Eri vaihtoehdot saivat merkintöjä melko tasaisesti. Selkeänä ykkösenä on kuitenkin ”Käytännön neuvot lapsiperheen ruokailuun”. Se on myös vaihtoehdoista lomakkeessa ensimmäisenä ja vastaa melko tarkkaan sitä, mitä ihmiset odottivat kurssilta. Materiaalit ovat toiseksi yleisimmin mainittu. Melko yleinen tuplamerkintä olivat juuri neuvot + materiaalit. Kolmantena tulee vaihtoehto ”luottamus omaan osaamiseen kasvoi”. Arjen hallintaan ja vertaistukeen liittyvä anti saa muihin verrattuna lähinnä hajamainintoja. Ne eivät myöskään korostu kurssin odotuksissa.

Vastajat ovat hakeneet vinkkejä, tietoja ja neuvoja ja saaneet niitä sekä opastuksena että mukaan materiaalina.

Vaikutukset perheen jaksamiseen ja hyvinvointiin

Viimeinen luokiteltu kysymys pyysi vastaajaa arvioimaan kurssin vaikutuksia perheen hyvinvointiin. Arviota pyydettiin kuudessa asiassa. Luokitus ja vastaavat arvosanat ovat: 1= ei vaikutusta 2= vaikuttaa jonkin verran 3= vaikuttaa paljon 4= vaikuttaa erittäin paljon. Arvosana yksi tarkoittaa siis käytännössä nollaa ja negatiivisia vaikutuksia asteikko ei ota huomioon. Arvosanojen keskiarvot ja mediaanit ja moodit olivat:

arvioitava asia	keskiarvo	mediaani (jonon keskellä)	moodi (yleisin)
tukee vanhemmuutta	2,56	2	2
auttaa arjen sujumista	2,84	3	3

käytännössä			
auttaa perheen arkirytmien löytymistä	2,36	2	2
vaikuttaa perheen ruokatottumuksiin	3,00	3	3
vahvistaa luottamusta omaan osaamiseen	2,90	3	3
antaa sosiaalisia verkostoja ja vertaistukea	2,46	2	2

Vaikutuksia arvioidessaan vastaajat ovat edelleen positiivisia. Jos lukemat olisivat yhtä korkealla kuin itse kurssin arvioinnissa, se aiheuttaisi lähinnä uskottavuusongelman. Pienimmät vaikutukset arvioidaan olevan perheen arkirytmien löytämiseen ja sosiaalisiin verkostoihin. Todennäköisin syy tälle on se, että arkirytmien ei hukassa ollutkaan. Muista kohdista voidaan havaita ihmisten monessa tapauksessa tulleen kurssille isommissa ja pienemmissä porukoissa, mistä päätellen verkostot olivat monella kunnossa alun perin. Näistäkin kuudesta arvioitavasta asiasta neljä asettuu lähemmäs asteikon loppupäätä kuin ”ei ollenkaan vaikutusta” päätä. Vastaukset eivät olennaisesti poikkeakaan edellisen vuoden vastaavista.

Vaikutusten arvioinnissa ei iällä tai sukupuolella ole erityistä merkitystä, 40 vuotta täyttäneet arvioivat luottamuksen kasvaneen osaamiseensa siinä missä nuoremmatkin. Luottamus toki kasvaa siitä pisteestä, jossa se oli kurssin alkaessa, joten tätäkään ei ole syytä erityisesti ihmetellä.

KOTIKÄYNNIT OSALLISTUJIEN PALAUTE

Palautelomakkeita sain yhteensä 39, joista 35 tallensin taulukkolaskentaohjelmaan. Neljä palautetta tuli eri lomakkeella ja niissä oli hieman eri kysymykset. Kaksi lomaketta oli kahden ihmisen, siis pariskunnan, täyttämiä. Lähes kaikki lomakkeet oli täytetty kaikista kohdistaan. Lomake muistuttaa paljon ruokakurssien vastaavaa, mutta perheestä kysytään tarkemmat tiedot ja arvioitavia asioita on hieman vähemmän. Kotikäyntipalautteita on enemmän kuin kotikäyntejä edellisellä vuonna. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kotikäyntien oli määrä alkaa vasta 2013. Lomakkeen on täyttänyt noin joka viides kaikista mahdollista kotikäyntien isännistä/emännistä.

Vastaajat toivoivat käynneiltä suurin piirtein samaa kuin kursseiltakin, mutta taloudenpitoon, siivoukseen ja kodin kaaokseen hallintaan liittyvät maininnat olivat hieman yleisempiä. Yleisimmät odotukset liittyivät tietoon ja vinkkeihin ruuanlaitossa, toisilla ekologisuuteen, toisilla taloudellisuuteen ja jollain allergioihin.

Kotikäyntejä oli tehty 1-5, keskimäärin 2,3 perhettä kohden. Vastaajat ovat ilmoittaneet käyntien määrän ymmärrettävästi niin kuin he sen näkevät, vaikka itse hankkeen puitteissa käyntien maksimimäärä on kolme. Yleisin käyntien määrä (moodi) olikin kolme, vajaan kolmasosassa perheistä oli käyty vain kerran. Pienestä aineistosta johtuen on hyvin vaikea arvioida, miten paljon toinen tai kolmas käynti tuo lisää verrattuna ensimmäiseen. Sekä tyytyväisyyteen että vastaajien arvioon vaikutuksista voivat vaikuttaa monet muutkin tekijät kuin käyntien määrä. Käyntien määrän lisääntyessä myös vaikutusten arvioidaan jonkin verran kasvavan.

Tieto mahdollisuuksista kotikäyntiin tuli seuraavista lähteistä:

- neuvola / terveydenhoitaja sis. ilmoitustaulu, sis. neuvolan perhetyö 9
- lehti 0
- netti (facebook tms.)muu kuin Martat sis. sähköposti 1
- marttojen oma viestintä, edellinen projekti, neuvoja tai nettisivut 7
- kahvila, seurakunnan kerho, perheentalo, vauvapiiri sis. ilmoitustaulu, ystävä 6
- sosiaalityöntekijä, sosiaalityö, diakoni 11
- vastaanottokeskus 1

Kotikäynteihin liittyvässä tiedossa sosiaalitoimen ja diakoniatyön merkitys on ymmärrettävästi suurempi kuin vauvanruokakursseissa. Vastaavasti kursseille tyypilliset vauvaperheverkostot, kahvilat ja muut sellaiset ovat huomattavasti pienemmässä roolissa. Kotikäyntien asiakkaaksi valikoidutaan selvästi enemmän tarkoituksellisella poiminnalla kuin osana jo olemassa olevaa ryhmää. Neuvojen palautteen perusteella kotikäynnit ovat sujuneet hyvin. Hankkeen yhteistyökumppanit ovat osaltaan auttaneet tässä valikoimalla toimintaan sellaisia perheitä, jotka apu eniten saavat irti. Koti yksityisenä tilana asettaa mahdollisia ongelmia, mutta palautteen perusteella myös rohkaisee kysymään ja osallistumaan kun ei olla ryhmässä.

Jokainen vastaaja vastasi käynnistä olleen hyötyä. Kotikäynneistä annetut arvosanat ovat vielä korkeampia kuin vauvanruokakursseista. Arvosanoja kysyttiin neljässä asiassa (suluissa keskiarvot): sisältö (3,89); käytännönläheisyys (3,94); neuvojan ammattitaito (3,91) ja materiaalin käyttökelpoisuus (3,82). Myös arvosanoista päätellen toiminnan ilmeiset haasteet (kodeissa toimiminen jne.) on voitettu.

Vaikuttavuudesta annetut arvosanat toistavat käytännössä sen, mitä ruokakursseista jo on esitetty. Ne ovat alempia kuin arvosanat toiminnalle, mutta edelleen korkeita. Myös yhteistyötahoilta saadut arviot ovat samassa linjassa. Kotikäyntien myötä tarkasteluun tullut uusi ryhmä, sosiaalityön kautta tiedon saaneet, eivät poikkeaa missään suhteessa muista.

Vaikuttavuuden kannalta yksi mielenkiintoinen kysymys on koetun hyödyn muuttuminen käyntikertojen mukaan. Neuvojen palautteen perusteella voisi sanoa, että yksi käynti ei ole riittävä. Asiakkaiden itse vaikutuksista antama arvio tukee tätä väitettä jonkin verran, mutta määrällisesti pienestä tapausjoukosta ei sen pidemmälle voi päätellä. Ilmeisesti perheet on valikoitu myös niin, että he saavat hyötyä jo muutamasta kerrasta. Tiedon- ja vinkkien jakamisen kannalta tilanne on tietenkin aivan eri kuin kaaoksen hallinnan kanssa.

Kotikäyntien erityistä luonnetta kuvaa hyvin se, mitä vastaajille on jäänyt mieleen (avoimesta kohdasta luokiteltu). Kaksi kolmasosaa nostaa esille konkreettiset vinkit ja neuvot arjen pyörittämiseen. Kolmasosalle parhaiten palaa mieleen neuvoja tai kotikäynnin tunnelma jossain positiivisessa muodossa. Näihin tapauksiin ilmeisimmin liittyy se, että perhe on jännittänyt tilannetta etukäteen, jännityksen laukeaminen ja hyvä henki on jäänyt mieleen.

Huomioita ja suosituksia

Palaute on erittäin positiivista, mikä on hyvä toiminnan laadun kannalta. Toisaalta näin yksipuolisen positiivinen palaute ei tarjoa mahdollisuuksia etsiä ryhmäkohtaisia eroja.

Neuvojen palautteen perusteella voi kärjistäen tehdä sellaisen huomion, että projektimaailmassa on ”yhteistyötahoja” ja yhteistyötahoja. Ensin mainitut kirjataan hakemukseen, jälkimmäiset sen lisäksi tekevät mitä on sovittu.

Toiminta saanee nostetta yleisestä ruokatrendistä, joka tukee ajatusta hauskaista ja mielenkiintoisista ruuanlaitosta ja toisaalta ruokaskandaaleista. Ilmiönä tämä on sikäli mielenkiintoinen, että Marttojen voi kai sanoa edustavan melko traditionaalisia asioita ja hankkeessa nämä yhdistyvät luontevasti erittäin moderneihin teemoihin.

Kurssien sisältöä pohtiessa on mahdollista pohtia myös ”tuunaa eines” tyyppisiä ratkaisuja ja ruokaseikkailua sohvapaperunoista. Jos ja kun ihmiset kuitenkin myös ostavat valmisruokia, on tarpeen jakaa tietoa niiden välisistä eroista. Tämän kyselyn perusteella en voi kuitenkaan väittää millään muotoa, että kursseilla eineksiä erityisesti pidettäisiin paholaisen keksintönä.

Tiedonkeruuseen liittyviä ehdotuksia

Kysymykset tällaisenaan tuottavat vuodesta toiseen hyvin saman tuloksen. Esimerkiksi neuvojen ammattitaito tai kurssin pituus ovat asioita, joissa tiedon käyttöarvo kestää huomattavasti pidempään kuin vuoden. Olisi järkevää miettiä yhdessä rahoittajan kanssa, mitä seurauksia tällä on tiedonkeruuseen. Yksi pohdittava malli olisi, että laadunvarmistustyyppinen (kurssien arvosana) tiedonkeruu tehtäisiin ryväotantana arvottuihin piireihin (esimerkiksi neljä piiriä kokonaan ja muut ulkopuolelle). Vastaavasti esimerkiksi joka kolmas vuosi tehtäisiin kysely, jossa tavoiteltaisiin astetta tutkimuksellisempaa tietoa perheiden tilanteesta ja ruokatottumuksista (vaikuttavuus ja perheen taustatietoja). Kolmen vuoden hankkeen aikana tehtäisiin näin yksi hieman tutkimuksellisempi kysely ja muuten keskityttäisiin otantaperusteiseen laadunvalvontaan, jos se on teknisesti mahdollista.

Vaikuttavuuden arvioinnin kannalta olisi tietenkin hyvä, jos olisi myös ”Ruokaseikkailu jatkuu” -kursseja. Mutta perusteeksi niiden järjestämiselle tämä ei riitä.

Ajatelmaa nykyiseen lomakkeeseen:

Hyödyllisyyttä kannattanee näillä jakaumilla kysyä useampaan kuin kolmeen luokkaan luokiteltuna, esim. kuinka paljon kurssista oli hyötyä kouluarvosanalla 4-10.

Jos ja kun jatkossa kysyy kurssin hyödyllisintä antia, voisi laittaa vaihtoehdot eri järjestykseen. Näin tulee kontrolloitua onko vaihtoehdoista ensimmäinen helpoin valita.

On hyvä, että kurssien ja kotikäyntien lomakkeissa on paljon samoja kohtia. Myös kurssien palautteessa olisi hyvä kysyä perheen koko samalla tavalla kuin kotikäyntien lomakkeessa. Näin saadaan tiedot esimerkiksi yhden vanhemman perheiden osuudesta.

Ikää voi kysyä suoraan numerona tai syntymävuotena, se ei ole vaivalloisempaa ja se mahdollistaa helpot laskutoimitukset.

Suuria muutoksia ei kannata tehdä, jotta vertailtavuus ajan yli säilyy